

Naturvårdsverkets författningssamling

ISSN 1403-8234

Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd om inventering samt bidrag och ersättning för rovdjurs- förekomst i samebyar;

NFS 2004:17

Utkom från trycket
den 22 december 2004

beslutade den 8 december 2004.

Med stöd av 13 § viltskadeförordningen (2001:724) och efter samråd med Sametinget föreskriver Naturvårdsverket följande föreskrifter och beslutar om följande allmänna råd.

Definitioner

1 § Nedanstående begrepp har i denna författning följande betydelse.

Bidrag	av Sametinget lämnade medel till sameby för åtgärder enligt 3 § viltskadeförordningen (2001:724) för att förebygga skador av rovdjur på ren.
Ersättning	av Sametinget lämnade medel till sameby eller renägare enligt 4 § viltskadeförordningen (2001:724) för förekomst av rovdjur.
Familjegrupp	för lodjur kan familjegrupp användas synonymt med föryngring under inventeringsperioden då spår av hona med ungar observerats. Familjegrupp av varg definieras i <i>bilaga 1</i> .
Fältpersonal	länsstyrelsetjänstemän (fast anställda eller förordnade) som utför fältarbete och kvalitetssäkrar observationer; de är också kontaktpersoner gentemot samebyarna.
Föryngring	inventering eller annan dokumentation som visar att björn, varg, järv, lodjur eller kungsörn har fått ungar i samebyn; preciserade definitioner anges i <i>bilaga 1</i> . <i>Häckning</i> används synonymt för kungsörn.
Grupperad	term som används i Rovdjursforum då flera observationer bedöms tillhöra samma föryngring eller andra förekomster.
Häckning	för kungsörn används häckning synonymt med föryngring.
Inventering	rovdjurens föryngringar och annan förekomst fastställs i tid och rum; används synonymt med begreppet undersökning i viltskadeförordningen (2001:724). Olika inventeringsmetoder beskrivs i <i>bilaga 1</i> .

Upphör att gälla 2008-01-01, genom beslut 5 december i NFS 2007:10

NFS 2004:17	Inventeringsperiod	den tid som är lämpligast för inventering med hänsyn till arternas reproduktion, inventeringens effektivitet och kostnad; perioderna anges i <i>bilaga 1</i> .
	Inventerings-samordnare	den person som i samebyn eller en organisation är ansvarig för att samordna inventering av rovdjur.
	Inventerings-slinga	färdväg till fots, på skidor eller med fordon för att finna spår eller spårtecken, alternativt se eller höra individer eller finna deras boplatser.
	Kriterier	kännetecken enligt <i>bilaga 1</i> som används för att fastställa om föryngring ägt rum och antal föryngringar
	Kungsörngrupperna	personer som organiserat sig i geografiskt åtskilda grupper som arbetar med inventering av kungsörn.
	Kvalitetssäkrare	person som utsetts av länsstyrelsen att kvalitetssäkra
	Kvalitetssäkring	kontroll av observationer eller av föryngringar.
	Massdödande	en eller flera individer av en rovdjursart som dödat minst tio renar inom ett område med en radie på 2,5 km under högst sju dygn. Om dokumentation av rovdjurets jakt visar att renar dödat (vid samma tillfälle i ett sammanhängande förlopp i tid och rum får även ett större område gälla.
	Misslyckad föryngring	unge/ungar har dokumenterats som senare under reproduktionscykeln dött eller förolyckats.
	Regelbunden förekomst	(när föryngring inte dokumenterats) spår eller andra observationer av rovdjur har dokumenterats i samebyn vid minst tre tillfällen under minst tre månader under reproduktionscykeln.
	Reproduktionscykel	anges med en tolv månadsperiod med början den månad då ungar normalt föds eller ägg läggs.
	Rovdjur	björn, varg, järv, lodjur och kungsörn.
	Rovdjursansvarig	den tjänsteman på länsstyrelsen som har det övergripande ansvaret för inventering av rovdjur.
	Rovdjursforum	nationell rovdjursdatabas där inventeringar, inventerings-slingor och förekomst och föryngring av rovdjur samt bytesdjur/kadaver skall registreras.
	Sameby	enligt definition i rennäringslagen (1971:437).
	Snoking	term som används i Rovdjursforum för typ av inventering där syftet beskrivs i <i>bilaga 1</i> .
	Tillfällig förekomst	art som normalt inte uppträder i samebyn, men av vilken spår eller andra observationer har dokumenterats i samebyn minst en gång under reproduktionscykeln.

Upphör att gälla 2008-01-01, genom beslut 5 december i NFS 2007:10

Inventering

2 § Inventeringen skall ingå i länsstyrelsernas regionala förvaltningsansvar för rovdjuren och även vara en del i arbetet med att förhindra faunakriminalitet. Inventeringsresultaten skall vara *direkt jämförbara* mellan åren och mellan län/områden med renskötsel samt utgöra underlag:

- för uppföljning av mål för rovdjursstammarnas status och utveckling,
- för Sametinget vid beslut om fördelning av ersättning för rovdjursförekomst i samebyarna,
- för Sametinget vid beslut om eventuella bidrag till förebyggande åtgärder för att förhindra skador av rovdjur på ren,
- vid uppföljning av effekterna av vidtagna skadeförebyggande åtgärder,
- vid planering av framtida skadeförebyggande åtgärder,
- vid Naturvårdsverkets och länsstyrelsernas beslut om skyddsjakt efter rovdjur.

3 § För björn, varg, järv, lodjur och kungsörn skall årligen för varje sameby fastställas:

1. om föryngring av arterna förekommer samt antal föryngringar,
2. om arterna uppträder regelbundet (om föryngring inte förekommer),
3. om arterna uppträder tillfälligt eller inga observationer har gjorts.

För varg skall i förekommande fall även antalet familjegrupper, revirmarkerande par och övriga stationära individer i samebyn fastställas. Dessutom skall minimiantalet vargar i möjligaste mån fastställas på samebynivå. För föryngringar och familjegrupper skall antalet individer bestämmas.

Medel

4 § Naturvårdsverket skall senast den 1 februari fördela medel för inventeringar till länsstyrelserna i Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands, Väster-norrlands och Dalarnas län.

Sametinget skall fördela de medel regeringen anvisar till respektive sameby för samebyarnas medverkan utifrån av Sametinget beslutade fördelningsprinciper.

Naturvårdsverket skall fördela medlen till länsstyrelserna utifrån den fördelningsmodell som fastställs av Naturvårdsverket efter samråd med länsstyrelserna.

Organisation och utbildning

5 § Länsstyrelsen ansvarar för länets inventeringsverksamhet, som bedrivs i samarbete mellan länsstyrelsen och samebyarna. Beträffande varg också efter samråd med Naturvårdsverket. Ansvaret skall omfatta planering, genomförande, kvalitetssäkring, dokumentation inklusive registrering i Rovdjursforum, sammanställning, utvärdering och rapportering av inventeringsresultaten samt arkivering.

Länsstyrelsens egen personal, samebyarnas och organisationernas inventeringssamordnare samt personer som kvalitetssäkrar skall inneha relevanta kunskaper.

Planering av inventeringsarbetet skall ske i samråd mellan länsstyrelsens personal och samebyns och de ideella organisationernas inventeringssamordnare.

Direktoratet för naturförvaltning och Vilt- och fiskforskningsinstitutet är de myndigheter som ansvarar för inventeringsarbetet i berörda delar av Norge respektive Finland. I Norge redovisas inventeringens resultat av Norsk institutt for Naturforskning, NINA.

Naturvårdsverket ansvarar för grundutbildning och vidareutbildning av länsstyrelsernas rovdjursansvariga och de personer som kan ges rätt att kvalitetssäkra observationer. I det ingår även användningen av Rovdjursforum.

Naturvårdsverket ansvarar för redovisning av rovdjurens förekomst i överensstämmelse med 3 och 15 §§ sjunde stycket.

Naturvårdsverket ansvarar beträffande varg för samordning av länsstyrelsernas inventeringsarbete och utvärderar och sammanställer inventeringsresultaten.

Naturvårdsverket tillser att utrustning tillhandahålls av länsstyrelserna för insamling av prover samt ansvarar för prioritering, förvaring och förmedling av insamlade vargprover av betydelse för förvaltningen.

Naturvårdsverket ansvarar för att DNA-analyser av spillning, blod etc av betydelse för förvaltningen utförs.

Naturvårdsverket ansvarar för utbildning, utveckling, drift och förvaltning av Rovdjursforum.

6 § Länsstyrelsen skall utse en rovdjursansvarig för länet samt den fältpersonal på myndigheten som är ansvarig gentemot de samebyar som har betesområden i länet.

Efter förslag från samebyn skall Sametinget utse och förordna *inventeringssamordnare* för samebyn. Därutöver får samebyn ha någon eller några personer som är kontaktpersoner för geografiskt åtskilda vintergrupper. Samebyns inventeringssamordnare är kontaktperson gentemot länsstyrelsen.

Antalet kontaktpersoner skall begränsas med hänsyn till rovdjursstammarnas storlek i samebyn och möjligheten att vidmakthålla kontinuitet och upprätthålla deras kompetens. Hänsyn skall även tas till samebyns areal och organisation.

De ideella organisationer som medverkar i inventeringsarbetet får var och en utse en *inventeringssamordnare* för organisationen i länet. Organisationernas inventeringssamordnare är kontaktpersoner gentemot länsstyrelsen.

Länsstyrelsen ansvarar för att informationsutbyte sker under inventeringsarbetets gång om mål, metoder, organisation, resultat och utvärdering med deltagande samebyar och organisationer.

Uppför att gälla 200801-01 genom beslut 5 december NFS 2007:10

Område och metoder

7 § Inventeringar av rovdjur skall utföras årligen i varje samebys betesområde om inte annat beslutats av Naturvårdsverket efter samråd med berörd länsstyrelse, Sametinget och samebyns inventeringssamordnare.

8 § Om snö- och väderförhållandena varit så svåra att inventering av en djurart under inventeringsperioden omöjliggjorts i en samebys betesområde skall länsstyrelsen redovisa ett genomsnittligt inventeringsresultat för arten utifrån resultaten från de närmast föregående tre åren för samebyn. Tillämpningen får ske med hela samebyns betesområde, som minsta geografiska enhet, eller den del av ett län där en eller flera samebyar har sina betesområden.

9 § Inventeringsområdet skall omfatta de svenska samebyarnas totala betesområden i Sverige och Norge. För inventering av järvföryngringar skall en zon på 5 km läggas till det totala betesområdets yttre gräns och för vargföryngringar en zon på 10 km.

Länsstyrelsen skall från norska myndigheter inhämta information motsvarande den i Sverige och inom de tidsramar som gäller för denna författning för samebyarnas betesområden i Norge.

Om inventering skall utföras av länsstyrelse eller sameby i Norge skall Statens naturoppsyn meddelas innan inventeringsarbetet påbörjas. Vid rovdjursförekomst i berörda delar av Finland skall länsstyrelsen inhämta relevant information från finska myndigheter.

10 § De inventeringsmetoder som skall användas för respektive djurart anges i *bilaga 1*.

Kvalitetssäkring och kriterier

11 § Länsstyrelsen är ansvarig för kvalitetssäkring av observationer av rovdjur. Länsstyrelsens fältpersonal skall i fält kvalitetssäkra observationer som ingår i det inventeringsresultat länsstyrelsen redovisar och som kan komma att bli ersättningsgrundande. Kvalitetssäkring skall fastställa art och i förekommande fall också om föryngring konstaterats.

Observation som kvalitetssäkrats av samebyns inventeringssamordnare, men inte verifierats av länsstyrelsens personal, skall av länsstyrelsen särredovisas i rapporter enligt 15 § första stycket i Rovdjursforum.

Personer som ges i uppdrag att kvalitetssäkra observationer eller fastställa antalet föryngringar skall ha genomgått relevant utbildning enligt 5 § femte stycket med godkänt resultat.

12 § Föryngring av björn, varg, järv, lodjur och kungsörn skall anges utifrån fastställda kriterier. Säkerheten skall anges som *säker* eller *sannolik* föryngring för järv och som *lyckad häckning* eller *häckning med okänt resultat* för kungsörn. För björn, varg, och lodjur skall endast *säker* föryngring anges. Kriterierna definieras i *bilaga 1*.

Även antal föryngringar i länet och deras geografiska fördelning på samebyarna skall bedömas utifrån fastställda kriterier. Kriterierna definieras i *bilaga 1*.

Föryngringar skall registreras som grupperade observationer i Rovdjursforum.

Om osäkerhet föreligger beträffande det totala antalet föryngringar i ett län så skall det anges med ett lägsta och ett högsta antal.

I de fall misslyckade föryngringar, eller för kungsörn misslyckade häckningar, konstaterats skall det anges särskilt.

För varg skall dessutom andra förekomster anges, vilka definieras i *bilaga 1*.

Om föryngring i en sameby saknas av en art skall regelbunden eller tillfällig förekomst anges.

Sekretess

13 § I 10 kap. 1 § sekretesslagen (1980:100) är stadgat om sekretess för uppgifter om lyor och boplatser för aktuella rovdjur.

Dokumentation m.m.

14 § Dokumentation av rovdjursobservationer skall ske genom länsstyrelsernas fältpersonal och samebyarnas inventeringssamordnare i Rovdjursforum eller dessförinnan även i fält på blanketter/kartor.

Länsstyrelsen ansvarar för att observationer registreras i Rovdjursforum. Samtliga delinventeringar och de geografiska områden de täcker skall registreras utan dröjsmål liksom inventeringsslingor, kvalitetssäkrade observationer samt andra relevanta observationer och bytesdjur/kadaver med tillhörande foto eller annan dokumentation. Såväl inventeringsarbete som utförs av egen personal som av samebyar eller organisationer skall registreras. Om behörighet för registrering saknas utförs denna av länsstyrelsen.

Observationer under vintern som bedömts vara av varg eller lodjur samt tillhörande inventeringsslingor skall vara registrerade i Rovdjursforum för den 1 april, observationer av järv före den 1 augusti och observationer av björn och kungsörn före den 1 november.

Insamlade prover för DNA-analyser skall registreras på blankett och levereras i Rovdjursforum och levereras i överensstämmelse med 5 § åttonde stycket på de tider som Naturvårdsverket anger för olika arter på avsedd blankett.

Efter inventeringsperioden skall länsstyrelsen utvärdera det samlade inventeringsresultatet, varvid förekomster och *antal* föryngringar skall fastställas i Rovdjursforum. Naturvårdsverket ansvarar för utvärdering och fastställer antalet föryngringar och övriga förekomster av varg. Detta sker genom att observationerna grupperas i Rovdjursforum före den 1 maj avseende varg och lodjur, före den 1 augusti avseende järv och före den 1 november avseende kungsörn och björn. Grupperingarna registreras slutgiltigt före övergång till ny reproduktionscykel. Sannolika respektive misslyckade föryngringar skall särredovisas.

Tidigare kända boplatser där aktivitet inte observerats (nullobservationer) skall också registreras i Rovdjursforum.

I Rovdjursforum skall också registreras vilka områden som inventerats och vilka inventeringsmetoder som använts.

Om samebyns inventeringssamordnare och länsstyrelsens fältpersonal inte varit överens i fält skall detta dokumenteras på observationsblankett

och i Rovdjursforum. Samebyarna skall beredas möjlighet att yttra sig över länsstyrelsens preliminära inventeringsresultat. Eventuella skiljaktiga uppfattningar skall inkomma skriftligen till länsstyrelsen och redovisas i länsstyrelsens rapportering till Sametinget enligt 15 § första stycket.

Länsstyrelsen skall ombesörja att observationer i Norge och Finland dokumenteras på samma sätt som observationer gjorda i Sverige, om de kan påverka ersättningsnivåerna. Om skiljaktig mening avser observation i Norge skall Statens naturoppsyn omedelbart informeras.

Redovisning

15 § Länsstyrelsen skall senast den 1 juni lämna en preliminär skriftlig rapport till Sametinget avseende främst varg, järv och lodjur för den svenska delen av inventeringsområdet och en slutrapport senast den 1 november med det samlade inventeringsresultatet från samebyarnas totala betesområden som visar förekomst och antal föryngringar av samtliga arter i såväl Sverige som i Norge och angränsande delar av Finland.

I rapporterna till Sametinget skall länsstyrelsen redovisa i vilken sameby en föryngring ligger och vilka föryngringar som kan delas mellan flera samebyar. Föryngringar och förekomster i grannländerna skall särredovisas.

I Rovdjursforum skall länsstyrelsen ha dokumenterat inventeringsverksamheten på sådant sätt att erforderliga uttag och redovisningar kan göras av länsstyrelsen själv samt på nationell nivå av Naturvårdsverket enligt 5 § sjätte stycket.

Antalet föryngringar som dokumenterats under inventeringsperioden för varg, järv och lodjur redovisas särskilt.

Länsstyrelsen skall återkommande i de regionala rovdjursgrupperna informera om rovdjursstammarnas utveckling och om inventeringsverksamheten.

Länsstyrelsen skall senast den 20 januari till Naturvårdsverket redovisa hur inventeringsmedlen använts föregående kalenderår och vilka insatser som gjorts av länsstyrelsen och av samebyarna.

Naturvårdsverket ansvarar för att uppdateringar gällande rovdjur sker på en webbplats före den 1 juni främst avseende varg och lodjur, den 1 september främst avseende, järv och den 1 december främst avseende björn och kungsörn. Vid dessa uppdateringar skall aktuella sammanställningar presenteras över antal föryngringar och övriga förekomster i landet för dessa arter. Redovisningen skall presenteras på nationell och länsnivå samt inom respektive utanför samebyarnas betesområden.

Samebyarna skall senast den 1 november till Sametinget redovisa hur inventeringsmedlen använts.

Bidrag för skadeförebyggande åtgärder

16 § När behov av åtgärder uppstår som kan vara bidragsberättigade skall samebyn omgående kontakta Sametinget om möjligheterna till sådant bidrag. Sametinget skall i sådana fall omedelbart informera länsstyrelsen. Samebyn skall inkomma med en skriftlig ansökan till Sametinget inom tre månader från det att åtgärderna genomförts. Sametinget skall i varje enskilt fall begära yttrande från länsstyrelsen.

Ersättning

17 § Ersättning enligt 4, 6 och 7 §§ viltskadeförordningen (2001:724) lämnas till sameby oavsett om renar dödas eller skadas av rovdjur och oavsett om renar påträffas döda eller skadade. Inget ansökningsförfarande krävs.

Medlen för rovdjursförekomst används för att kompensera samebyarna och enskilda renägare för förluster, skador och andra olägenheter som rovdjuren kan antas åsamka deras renar.

18 § Ersättning enligt 6 och 7 §§ viltskadeförordningen (2001:724) skall utgå för rovdjursförekomst inom samebyarnas betesområden. Medel till samebyarna fördelas inom samebyn på sätt som byn beslutar.

Ersättning motsvarande den för vargföryngring får utgå då punkt 1 enligt kriterierna för en familjegrupp av varg enligt *bilaga 1* är uppfyllda.

För områden där gränserna inte är fastställda skall ersättning utgå till den sameby som där haft renar betande i samlade vinterhjordar under aktuell vintersäsong. Detta fastställs av Sametinget, efter yttranden från berörda samebyar.

19 § Om en järvlya, där föryngring konstaterats i en samebys betesområde ligger mindre än 5 km från en annan samebys betesområde, skall ersättningen delas mellan samebyarna. Detsamma gäller om en varglya där föryngring konstaterats ligger mindre än 10 km från en annan samebys betesområde. Om spår av samma lodjursföryngring observeras inom flera samebyars betesområden, skall ersättningen delas mellan dem. Ersättningen skall fördelas lika mellan samebyarna, såvida inga särskilda skäl föreligger för annan fördelning.

20 § Observation som åsyftas i 11 § fjärde stycket får ge ersättning om observationen kan anses styrkt.

Om en föryngring eller en förekomst inte är säkert fastställd, skall ersättningsbeloppet reduceras med 25 procent.

Ersättning skall även reduceras då en föryngring misslyckats under reproduktionscykeln eller en förekomst endast delvis ligger inom samebyarnas betesområde. Reduktionens storlek avgörs i varje enskilt fall.

21 § Konstaterade fall av massdödande skall snarast anmälas till sameby, länsstyrelsen och Sametinget. Samebyn skall inkomma med skriftlig ansökan om ersättning till Sametinget senast 3 månader efter skadetillfället. Ansökan skall innehålla uppgifter om de skadade och dödade renarnas antal, kön, ålder, ägare, skadans utbredning samt vilken rovdjursart som föranlett skadan. Länsstyrelsen skall i varje enskilt fall styrka uppgifterna om antal, kön och ålder samt orsak och plats och registrera detta i Rovdjursforum.

22 § Sametinget skall senast den 1 mars lämna en skriftlig sammanställning till regeringen över hur samebyarna använt erhållna inventeringsmedel för

regående kalenderår samt hur Sametinget fördelat erhållna bidrags- och ersättningsmedel. Redovisningen skall visa hur medlen använts; dels för ersättning för rovdjursförekomst, dels för bidrag till skadeförebyggande åtgärder, dels för ersättning för massdödande fördelade på de olika rovdjursarterna och på samebyar och län.

Ersättning som utbetalats för rovdjursförekomst i Norge enligt första stycket skall särredovisas liksom ersättning som baseras på observation som åsyftas i 11 § fjärde stycket.

Uppgifterna skall också registreras i Rovdjursforum av Sametinget.

Dessa föreskrifter träder i kraft den 1 januari 2005, varvid föreskrifterna NFS 2002:15 skall upphöra att gälla.

Naturvårdsverket

LARS-ERIK LILJELUND

Robert Franzén
(Viltförvaltningsenheten)

Upphör att gälla 2008-01-01, genom beslut 5 december i NFS 2007:10

Inventeringens mål och metoder inom samebyar

Mål

Inventeringens mål är att fastställa det totala antalet årliga föryngringar av björn, varg, järv, lodjur och kungsörn.

Enhetliga kriterier för föryngring och förekomst skall användas och arbetet skall så långt möjligt genomföras med samma metodik inom hela renskötselområdet och präglas av objektivitet, trovärdighet och hög precision.

Därutöver skall utbredning och förekomst fastställas utan hänsyn till antalet individer. Det innebär att i områden med inga eller få föryngringar av en art skall dokumentation ske även av övriga observationer för att spridning/tillbakagång skall kunna följas.

Metoder

Inventeringsmetoderna kan indelas i passiva och aktiva. De aktiva är sådana som kräver fältarbete. För att uppnå bästa resultat krävs en kombination av aktiva och passiva metoder.

Aktiva metoder

Definitioner

Snoking

Aktiv inventeringsmetod som syftar till att fastställa förekomst och föryngring av rovdjur i ett område. Metoden innebär att observationer av björn, varg, järv och lodjur verifieras i fält, alternativt att man letar efter individer, spår eller boplatser av nämnda arter.

Boplatsbesök

Aktiv inventeringsmetod som syftar till att fastställa föryngring av varg, järv eller kungsörn. Metoden innebär att revir eller boplatser av nämnda arter kontrolleras under yngelperiod för att fastställa om föryngring sker eller inte.

Områdesinventering

Aktiv inventeringsmetod som syftar till att fastställa förekomst och antal föryngringar av rovdjur. För varg skall även fastställas antal familjgrupper, revirmarkerande par eller övriga stationära individer i ett område. Metoden innebär att spårlopor av djur i snö söks i ett område under en eller två dagar. Antal föryngringar familjgrupper, revirmarkerande par eller övriga stationära individer fastställs genom att spåra ihop, alternativt spåra isär, de spår efter rovdjur som påträffas.

Rullande inventering

Aktiv inventeringsmetod som syftar till att fastställa förekomst och antal föryngringar av rovdjur. För varg skall även fastställas antal familjgrupper, revirmarkerande par eller övriga stationära individer i ett område. Metoden

Uppnått att gälla 2008-01-01, genom beslut 5 december 2007-10

innebär att spårlopör av djur i snö söks i ett större område där arbetsinsatsen flyttas över området i en riktning under en längre tid (dagar, veckor). Inventerade områden skall inte återbesökas under samma inventering. Antal föryngringar, familjegrupper, revirmarkerande par eller övriga stationära individer fastställs genom att spåra ihop, alternativt spåra isär, de spår efter rovdjur som påträffas.

Spillningsinventering

Aktiv inventeringsmetod som syftar till att fastställa främst förekomst och antal individer i ett område. Metoden innebär att spillning av aktuell rovdjursart insamlas på ett standardiserat sätt. DNA-analys av spillningen utförs, varvid art och individ fastställs. Kön och släktskap kan ibland fastställas.

Passiva metoder

Passiva metoder utgör ett komplement till aktiva metoder. Länsstyrelsen skall fortlöpande registrera observationer av björn, varg, järv, lodjur och kungsrörn i Rovdjursforum. Därutöver skall länsstyrelsen fortlöpande i Rovdjursforum registrera de rovdjur som fålls med stöd av skydds jaktbestämmelser och de tamdjur (utom ren), som dödas, skadas eller rapporteras saknade i samband med rovdjursangrepp.

I renkötselområdet skall dock länsstyrelsens fältpersonal registrera de renkadaver som påträffas, varvid dödsorsaken skall anges i de fall den är känd. Även andra observationer som verifierar rovdjursförekomst skall dokumenteras, exempelvis en funnen vargdödad älg. Även björns spillning utgör verifikation på förekomst liksom björnidén.

Användbara *passiva metoder* är:

- rovdjursobservationer av allmänheten
- fållda rovdjur under jakt
- fallvilt
- bytesdjur (renar och övriga tamdjur samt vilt) som dödas av rovdjur.

Inventering av björn

Aktiva metoder

Föryngring

- Länsstyrelsen skall fortlöpande registrera samtliga observationer av björnhonor med ungar i Rovdjursforum.
- Fältkontroller av observationer skall göras, där sådana bedöms meningsfulla, varvid det särskilt skall bedömas om det är årsungar eller äldre ungar i sällskap med björnhonan.

Andra observationer än föryngring

I län eller delar av län där björn normalt inte föder ungar skall även andra observationer än sådana som dokumenterar föryngring registreras i Rov-

djursforum. Det gäller särskilt i randområden för björnens utbredning i landet. Därutöver skall alla björniden registreras.

Inventeringsperiod

Riktade fältinsatser för att fastställa antalet föryngringar får koncentreras till perioden den 15 april - den 31 juli.

Reproduktionscykel

- den 1 januari - den 31 december (antal föryngringar kan redovisas under samma kalenderår ungar fötts, men kan kompletteras efterföljande år).
- varje observation av en björnhona med ungar skall kopplas till det år ungar fötts.

Kriterier för att fastställa en föryngring

Föryngring av björn kan fastställas tidigast under april månad, då björnhonor med årsungar lämna idena. Endast säkra föryngringar skall anges. Eftersom det efter den 1 augusti är svårt att säkert avgöra om en björnhona har årsungar eller fjolårsungar skall alla observationer av björnhonor med ungar oberoende av ungarernas ålder, registreras i Rovdjursforum.

Föryngring av björn skall bedömas som *säker* om:

- spår- eller synobservation görs av en björnhona med minst en årsunge eller äldre unge,
eller om
- årsunge tillvaratas/skjuts eller påträffas död,
- klomärken av klättrande björnunger, spillning etc. visar att björnunger fötts vid ett ide.

Vid observation av björnhona med ungar skall ungarernas födelseår uppskattas (reproduktionscykel).

Kriterier för att fastställa antal föryngringar

- Alla observationer av björnhonor med minst en unge skall antas härröra från samma föryngring tills dess annat är visat genom bedömning av ungarernas födelseår, avstånd mellan kvalitetssäkrade observationer eller utifrån kombinationen avstånd och aktivitetsdag.
- Olika antal ungar tillsammans med hona kan bara vid observationer som gjorts under gynnsamma förhållanden och under lång tid vara ett komplement till andra särskiljningsfaktorer, som ungarernas födelseår och avstånd, och då utgöra grund för särskiljning.
- Antalet föryngringar kan stundom beräknas efter spillningsinventering och DNA-analys av spillning.

Upphör att gälla 2008-01-01 genom beslut 5 december 2007:10

Aktiva metoder

Föryngring och andra förekomster

- Länsstyrelsen skall fortlöpande registrera samtliga observationer av vargföryngringar i Rovdjursforum.
- Vargföryngringar får dokumenteras redan på sommaren eller hösten efter olika typer av observationer av vuxna djur och/eller valpar.
- Spillningsprov för DNA-analys skall insamlas där det är möjligt.
- Inventering på snö av vargföryngring sker i huvudsak parallellt med inventering av lodjur. Inventeringsperioden får utsträckas till den 31 mars för att bättre kunna fånga upp nyetablerade par.
- Fastställandet av det totala antalet stationära individer eller antalet individer i en föryngring/familjegrupp skall dock vara avslutat före den 1 mars.
- Länsstyrelsen bedömer i samråd med samebyns inventeringssamordnare och Naturvårdsverket, eller den verket utser, var inventeringsinsatser skall göras samt vilken metod som skall användas. Inventeringarnas upplägg skall överensstämma med dessa föreskrifter. Beträffande varg skall, förutom föryngringar, även andra förekomster av vargar lokaliserar samtidigt inom det inventerade området.
Samtliga observationer av varg skall registreras i Rovdjursforum och antalet individer skall så långt möjligt fastställas även för familjegrupper.

Inventeringsperiod

Fältinsatser för att fastställa antalet föryngringar och andra förekomster skall utföras under perioden 1 oktober - 28/29 februari. Föryngringar kan dock fastställas på barmark under juli-september.

Reproduktionscykel

- den 1 maj - den 30 april (antal föryngringar kan redovisas under samma kalenderår valpar fötts, men alltid efterföljande år).
- varje observation av föryngring skall kopplas till det år valparna fötts.

Villkor vid spårning

Villkor som samtliga skall vara uppfyllda vid spårning för att bedöma antal vargar är:

- spårningar är gjorda före den 1 mars (gäller det totala antalet individer eller antalet individer inom ett revir),
- djuren har spårats spårstämpel för spårstämpel på lämpligt sätt i minst 3 km,

- spåren är av samma ålder och vargarna har gått i samma riktning.
Om det inte varit möjligt att uppfylla 3 km-kriteriet skall orsaken anges i Rovdjursforum.

Kriterier för att fastställa en föryngring

Föryngring av varg skall fastställas genom olika typer av observationer avseende föräldradjur och valpar från födseln och fram till den 1 mars året efter föryngringen. Är det en förstagångsföryngring får tidsfristen utsträckas till den 1 april om antalet registrerade vargar i reviret är fler än tre.

Endast säkra föryngringar skall anges.

Föryngring av varg får bedömas som *säker* om minst ett av följande kriterier är uppfyllda:

- observation före den 1 mars av minst fem vargar i sällskap eller sammanlagt inom ett revir (övriga villkor vid spårning se nedan),
- antalet vargar i ett revir är fler under den aktuella vintern jämfört med föregående vinter (gäller framförallt när det är färre än fem vargar i ett revir),
- syn-/hörobservation av valp/valpar,
- valp tillvaratas/skjuts eller påträffas död,
- barmarkskontroll vid lya om samtliga fyra punkter a-d nedan är uppfyllda:
 - a. *Hålor*: grävda eller naturliga håligheter som bedöms ha utgjort lya påträffas.
 - b. *Upptampade stigar/liggplatser*: kring lyan finns ett system av väl slitna stigar liksom flera väl använda ligg- eller lekplatser med bottenött eller vissen tillplattad vegetation.
 - c. *Bit-/rivmärken*: kvistar och pinnar etc. som är söndertuggade eller har bitmärken eller grävda gropar eller sönderrivna murkna stubbar.
 - d. *Spillning*: spillning finns från valpar och vuxna djur som skall insamlas för DNA-analys.

Kriterier för att fastställa antal föryngringar

- Då två eller flera spårobservationer på snö av föryngringar förekommer relativt nära varandra skall spårlopporna av *revirmarkerande* vargar spåras ihop/isär genom sammanhängande detaljspårningar.
- Olika antal vargar i olika grupperingar får inte utgöra grund för särskiljning.
- Särskiljningsåtgärder skall vara dokumenterade i Rovdjursforum eller dessförinnan i fält på blanketter och kartor. Även möjliga felkällor skall anges.
- Alla observationer i närheten av varandra antas härröra från samma föryngring tills annat är visat genom särskiljning enligt ovan eller DNA-analys av prover.

Upphör att gälla 2008-01-01, genom beslut 5 december NFS-2007:10

- Olika observationer under inventeringsperioden inom 100 km och inom en yta av 2 000 km² skall räknas som samma föryngring så länge inte motsatsen är bevisad.

Kriterier för annan vargförekomst än föryngring

Familjegrupp

Samtliga punkter nedan skall vara uppfyllda

- minst tre vargar i en flock,
- minst en av vargarna revirmarkerar,
- vargen eller vargarna revirmarkerar *regelbundet*,
- föryngring i reviret har dokumenterats minst en gång under de senaste två åren.

Revirmarkerande par

Samtliga punkter nedan skall vara uppfyllda

- två vargar i sällskap,
- båda vargarna revirmarkerar på samma plats mot samma föremål,
- vargarna revirmarkerar *regelbundet*,
- ”löpblod” har registrerats i tikens urin.

Övrig stationär varg

- ensam varg som revirmarkerar,
- vargen revirmarkerar *regelbundet* och rör sig inom en yta som motsvarar ett revir.

Om *regelbundna* revirmarkeringar inte har observerats kan förekomsten av övrig stationär varg fastställas om:

- det under vinterns snöperiod gjorts observationer av en varg under minst tre sammanhängande månader inom en yta som motsvarar ett vargrevir och revirmarkeringar har observerats vid minst ett tillfälle,
- positionering av radiomärkt varg visar att djuret rört sig inom en yta som motsvarar ett vargrevir, under minst tre sammanhängande månader under vinterns registreringsperiod, utan att kriterierna ovan har uppfyllts,
- två vargar som utgör en spillra av en tidigare familjegrupp, där ett föräldradjur finns kvar tillsammans med *en* annan varg.

Övrig varg

- varg som inte uppfyller kriterierna för någon av ovan nämnda förekomster.

Revir och revirmarkeringar

- Med vargrevir avses ett område där en ensam varg, ett vargpar utan valpar eller ett föräldrapar revirmarkerar.
- Med revirmarkeringar avses urinmarkering; urinering mot upphöjda föremål med lyft ben alternativt krafsmarkering; ytligt krafsande i marken med alla fyra tassarna.
- Med regelbundna revirmarkeringar avses minst två revirmarkeringar inom en spårad sträcka av högst tre kilometer.

Inventering av järv

Aktiva metoder

Föryngring

- Länsstyrelsen skall fortlöpande registrera samtliga observationer av järvföryngringar i Rovdjursforum.
- Tidigare kända föryngringslokaler och potentiella föryngringsområden skall besökas årligen under mars-maj.
- Varje besök vid kända föryngringslokaler skall registreras i Rovdjursforum oavsett om observationer görs som tyder på aktivitet av järv eller inte.
- Fotodokumentation av syn- eller spårobservationer av ungar skall eftersträvas.
- Från varje föryngring skall spillningsprov insamlas från det som bedöms vara järvhonan. Om möjligt även från ungar och dominant hanar.
- Om osäkerhet beträffande föryngring fortfarande råder efter vårvinterns besök görs efterkontroll på försommaren innan ny växtlighet försvårar arbetet. Vid efterkontroll skall tecken på föryngring dokumenteras med foto eller video och registreras i Rovdjursforum.
- Observationer under barmarkstid av järvhonor med ungar är mycket ovanliga och skall användas endast i de fall de är dokumenterade med foto eller video. Årsungar kan inte skiljas från vuxna djur utifrån synobservationer efter den 1 augusti.

Andra observationer än föryngring

I län eller delar av län där järv normalt inte föder ungar skall även andra observationer än sådana som dokumenterar föryngring registreras i Rovdjursforum. Det gäller särskilt i randområden för järvens utbredning i landet.

Inventeringsperiod

Riktade fältinsatser för att fastställa antalet föryngringar skall koncentreras till perioden den 1 mars – den 30 juni.

Reproduktionscykel

- den 1 mars - den 28 (29) februari (antal föryngringar redovisas samma kalenderår ungar fötts).
- varje observation som tyder på föryngring skall kopplas till det år ungar fötts.

Kriterier för att fastställa en föryngring

Föryngring av järv skall fastställas främst genom lokalisering av lyor under mars-maj. Föryngring skall anges som säker föryngring eller sannolik föryngring.

Föryngring av järv skall bedömas som *säker* om:

- spår- eller synobservation av minst en järvunge görs vid lya eller i dess närhet,
eller om
- järvunge tillvaratas/skjuts eller påträffas död vid lokalen.

Föryngring skall bedömas som *sannolik* om samtliga av nedan angivna villkor är uppfyllda:

- lyeplats/lyehål har hittats,
- vid minst tre besök med goda spårförhållanden (minst ett spårdygn) har järvspår till och från lyan observerats som visar att lyehålet används regelbundet (varje dygn). Besöken skall ha gjorts spridda över minst en treveckorsperiod under mars-maj,
- efterkontroll är utförd.

Vid efterkontroll skall därutöver kriterierna a och b nedan vara uppfyllda, samt ytterligare minst ett av kriterierna c-e:

- Bytesdjur: rester från flera bytesdjur finns i lyan.
- Spillning: rikligt med spillning finns vid minst en ”toalett”.
- Liggplatser: i gångsystemet hittas liggplatser efter djuren; liggplatserna är mer nedisade och släta än övriga delar av lyan; bäddar av ris, kvistar och mossa kan förekomma.
- Ullhår: i liggplatserna, i gångsystemen, på stenar, på kvistar m.m. finns rikligt med ljust ullhår från järv.
- Bitmärken: kvistar eller andra föremål som varit exponerade i lyan är söndertuggade/-rivna eller har bitmärken.

Kriterier för att fastställa antal föryngringar

Om en järvhona med ungar observeras före den 1 augusti inom 10 km från en redan känd lya skall observationen bedömas tillhöra den tidigare kända föryngringen. För att en sådan observation skall utgöra grund för ny föryngring skall DNA-analys bekräfta att det rör sig om olika föryngringar.

Upphör att gälla 2008-01-01, genom beslut 5 december i NFS 2007:10

Aktiva metoder***Föryngring***

- Länsstyrelsen skall fortlöpande registrera samtliga observationer av lodjursföryngringar i Rovdjursforum.
- Fältkontroller av inkomna rapporter om lodjursföryngringar kan utföras från första snön till och med den 28 (29) februari.
- Från varje föryngring skall i renskötselområdet spillningsprov insamlas från det som bedöms vara lodjurshonan.
- Länsstyrelsen skall identifiera delområden där flera lodjursföryngringar kan finnas (i prioritetsordning: områden där föryngringar konstaterats under reproduktionscykeln, områden där föryngringar konstaterats tidigare år, områden där förekomst inte konstaterats).
- För att fastställa antalet lodjursföryngringar genomförs riktat fältarbete och särskiljning i angivna delområden före den 1 mars.
- I delområden där flera lodjursföryngringar sannolikt finns invid varandra bedömer länsstyrelsen i samråd med samebyns inventeringsansvariga samordnare var särskilda inventeringsinsatser skall göras samt vilken inventeringsmetod som skall användas.
- Kvalitetssäkrade observationer av lodjursföryngringar före den 10 januari och som därefter inte återfunnits skall särredovisas.
- Särskiljningsinsatserna i ett område ska koncentreras till en sammanhängande period om längst 4 veckor inom perioden 10 januari-28 (29) februari.
- Observationer av lodjur med ungar under barmarkstid är mycket ovanliga, och skall användas endast i de fall de är dokumenterade med foto eller video.

Andra observationer än lodjursföryngringar

I län eller delar av län där lodjur normalt inte föder ungar skall även andra observationer än sådana som dokumenterar föryngring registreras i Rovdjursforum. Det gäller särskilt i randområden för lodjurets utbredning i landet.

Inventeringsperiod

Riktade fältinsatser för att fastställa antalet lodjursföryngringar skall utföras från första snön till den 1 mars.

Reproduktionscykel

- den 1 maj - den 30 april (antal föryngringar kan redovisas året efter det att ungarna fötts).

Upphör att gälla 2008-01-01 genom beslut 5 december NFS 2007:10

- varje observation av en lodjurshona med ungar skall kopplas till det år ungarna fötts.

Kriterier för att fastställa en föryngring

Föryngring av lodjur skall fastställas främst genom observationer av lodjurshonor som åtföljs av årsungar.

Endast säkra föryngringar skall anges.

Föryngring av lodjur skall bedömas som *säker* om

- det är spår efter *två eller flera lodjur* som går tillsammans och *samtliga* tre villkor nedan är uppfyllda:
- Spårningen är gjord under inventeringsperioden.
- Djuren har spårats spårstämpel för spårstämpel på lämpligt sätt i minst 3 km.
- Spåren är av samma ålder och lodjuren har gått i samma riktning och följts åt.

Om det inte varit möjligt att uppfylla 3 km-kriteriet skall orsaken anges i Rovdjursforum.

Andra iakttagelser som var för sig verifierar lodjursföryngring är:

- synobservation av två eller flera lodjur som följs åt före den 1 mars,
- lodjursunge tillvaratas/skjuts eller påträffas död.

Kriterier för att fastställa antal föryngringar

- Då två eller flera observationer av lodjursföryngring förekommer intill varandra skall spårlooporna av *föryngringarna* spåras ihop/isär genom sammanhängande detaljspårningar.
- Särskiljningsåtgärder skall registreras i detalj i Rovdjursforum eller dessförinnan även i fält på blanketter och kartor. Även felkällor skall anges.
- Olika antal djur i grupper av lodjur får inte utgöra grund för särskiljning.
- Alla observationer i närheten av varandra antas härröra från samma föryngring tills dess annat är visat genom särskiljning enligt ovan eller efter DNA-analys av prover.
- I absoluta undantagsfall och då det inte varit möjligt att genomföra ”rik-tade områdesinventeringar” eller andra särskiljningsåtgärder, får antalet lodjursföryngring bedömas utifrån inbördes avstånd av kvalitetssäkrade observationer. Olika observationer av föryngringar under inventeringsperioden och inom 25 km skall räknas som samma föryngring så länge inte motsatsen är bevisad.

Aktiva metoder***Häckning (föryngring)***

- Tidigare kända revir/boplatser skall besökas årligen under perioden den 15 februari - den 15 september.
- Potentiella häckningsområden skall besökas under perioden den 15 februari – den 30 april för att dokumentera spelflygande örnar eller andra observationer som tyder på revirhävdande par och/eller häckning.
- Bebodda boplatser skall besökas efter den 1 juni för att dokumentera att ungar fötts.

Andra observationer än häckning

I län eller delar av län där kungsörn normalt inte häckar skall även andra observationer än sådana som dokumenterar häckning registreras i Rovdjursforum. Detta gäller särskilt observationer under häckningstid av vuxna örnar.

Inventeringsperiod

Riktade fältinsatser för att fastställa antalet häckande par får koncentreras till perioden den 1 juni - den 15 september.

Reproduktionscykel

- den 15 februari - den 14 februari (antal häckande par kan redovisas samma år häckning skett),
- varje observation som tyder på häckning skall kopplas till det år då häckning skett.

Kriterier för att fastställa en häckning

Påbörjad häckning av kungsörn får fastställas tidigast då ruvning påbörjats. Häckning skall anges som: *lyckad häckning*, *häckning med okänt resultat* eller *misslyckad häckning*.

Lyckad häckning av kungsörn skall bedömas om:

- synobservation görs i boet tidigast den 1 juni av minst en unge
- synobservation görs före den 15 september av minst en flygg unge som observeras tillsammans med minst en vuxen örn i ett känt revir.

Häckning med okänt resultat skall bedömas om:

- synobservation görs i boet av minst en unge före den 1 juni, varefter inget återbesök har gjorts.

Misslyckad häckning föreligger om:

NFS 2004:17

- ingen unge, död unge, rötägg eller äggrester konstateras i bo före den 15 juli där tidigare under inventeringsperioden ruvande fågel, ägg eller unge konstaterats.

Upphör att gälla 2008-01-01, genom beslut 5 december i NFS 2007:10

till Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2004:17) om inventering samt bidrag och ersättning för rovdjursförekomst i samebyar

beslutade den 9 december 2004.

Till 1 §***Misslyckad föryngring***

Unge/ungar har dokumenterats som senare under reproduktionscykeln dött eller förolyckats. Samtliga ungar i årskullen har dött oavsett orsak. Förkungsörn kan även ruvande fågel eller ägg i bo ha dokumenterats varefter häckningen spolierats. Andra exempel kan vara att forskningsprojekt dokumenterat att en sändarmärkt hona fött ungar, vilka senare under inventeringsarbetet aldrig återfunnits.

Rovdjursansvarig

Den rovdjursansvarige på länsstyrelsen bör även ansvara för viltskador på stora rovdjur och eventuella beslut om skydds jakt.

Till 4 §

Tillgängliga medel för såväl administration som fältarbete bör fördelas utifrån:

- de av länsstyrelsen fastställda regionala delmålen för rovdjursstammarna (gäller då sådana antagits av länsstyrelsen och fastställts av Naturvårdsverket),
- länets skogs- och fjällareal (lämpliga habitat),
- antal rovdjursarter som uppträtt i länet under de närmast föregående tre åren (differentiering mellan arterna beroende på artens nationella hotstatus nationellt och aktuella förekomst i länet, tidsåtgång för fältarbete etc.),
- antalet rovdjursföryngringar som dokumenterats i länet under de närmast föregående tre åren,
- akut behov av uppföljning av mer utsatta arter (främst varg och järv) särskilda områden,
- antalet samebyar med betesrätt i länet,
- hur många av länets samebyar som har konventionsområden i Norge och områdenas storlek och tillgänglighet.

Till 5 §

Länsstyrelsen bör eftersträva att risk för partsintresse inte uppkommer vid val av länsstyrelsens fältpersonal och personer som ges rätt att kvalitets-säkra.

Utbildningens organisation

För att förbättra samtliga aktörers kompetens krävs fortlöpande utbildning. Länsstyrelsen bör bekosta utbildning av minst en inventeringssamordnare i de organisationer som deltar aktivt i inventeringsarbetet. I övrigt bör samebyarna och deltagande organisationer själva ansvara för att av dem utsedda personer har relevanta kunskaper.

För att kvalitet och kontinuitet skall upprätthållas, samtidigt som kostnaderna hålls på en rimlig nivå, bör de ideella organisationerna eftersträva att inte byta inventeringssamordnare om det inte är nödvändigt. Sametinget bör också beakta detta då de förordnar personer med stöd av 6 § andra stycket.

Viltskadecenter vid Sveriges lantbruksuniversitet tillhandahåller på Naturvårdsverkets uppdrag grundutbildning för länsstyrelserna beträffande inventeringsverksamheten och ansvarar även för kunskapsproven.

Länsstyrelserna bör i egen regi ansvara för att personalen och övriga intressenter årligen vidareutbildas.

Viltskadecenter tillhandahåller, på Naturvårdsverkets uppdrag, i mån av efterfrågan, även vidareutbildning.

Utbildningens innehåll

Grundutbildningen bör innehålla relevant information om:

- rovdjurspolitiken
- relevant lagstiftning med särskilt fokus på gällande föreskrifter
- deltagande aktörers roller och ansvar
- spårkunskap och spårning inklusive felkällor
- dokumentation på blanketter och kartor
- registrering och uttag i Rovdjursforum
- information och kommunikation

Vidareutbildningen bör omfatta information om rennäringen och dess förutsättningar i länet, eventuella förändringar och fördjupning i ovan nämnda punkter. Vid vidareutbildningarna bör större vikt läggas vid svårigheter med fältbestämningar och dokumentation i Rovdjursforum. Vidareutbildningen bör också innehålla praktiskt fältarbete. Viss distansinläsning bör kunna ske inför utbildningarna.

Kunskapsprov

Kunskapsprovet bör styrka att person som genomgått utbildningen med godkänt resultat inte bara besitter relevanta kunskaper om spår och spårtecken utan också har god kännedom om rovdjurspolitikens mål och innehåll samt relevant lagstiftning. Särskild vikt bör läggas vid gällande inventeringsföreskrifter och vilka kriterier som skall vara uppfyllda vid olika förekomster av rovdjur. Personen bör även vara väl förtrogen med Rovdjursforum.

Viltskadecenter för en förteckning över personer som genomgått utbildningen och vilka som avlagt skriftligt prov med godkänt resultat. Viltskadecenter informerar berörd rovdjursansvarig om provresultaten för

samtliga personer knutna till länet samt informerar Sametinget om provresultaten för inventeringssamordnare i samebyar.

Informationsutbyte

För utbyte av information om inventeringsarbetet samt bedömning av resultat m.m. bör erforderliga möten hållas mellan länsstyrelsens fältpersonal och samebyarnas inventeringssamordnare.

Sådana avstämningsmöten bör alltid hållas inför stundande inventeringssäsong samt under senare delen av inventeringsperioderna för lodjur och järv.

Stormöten bör hållas återkommande, om än inte årligen.

Vargobservationer

Viltskadecenter utvärderar, på Naturvårdsverkets uppdrag, i samarbete med länsstyrelserna förekomst av varg.

Utrustning och prover för DNA-analyser

Viltskadecenter tillhandahåller länsstyrelserna, på Naturvårdsverkets uppdrag, utrustning för insamling av vargprover samt prioriterar, förvarar och förmedlar insamlade prover av betydelse för förvaltningen. Även andra prover från andra arter än varg kan komma i fråga.

Rovdjursforum

Viltskadecenter tillhandahåller länsstyrelserna, på Naturvårdsverkets uppdrag, grundutbildning samt support och granskar och bedömer inkomna önskemål från användarna m.m.

Till 7 §

I Norge har Statens Naturoppsyn motsvarande ansvar som länsstyrelsen i Sverige vid registrering. Ansvaret för rovdjursförvaltningen i Norge ligger på Direktoratet för naturförvaltning, regionala rovviltnämnder och fylkesmännen enligt norska föreskrifter om förvaltning av rovvilt.

Till 8 §

Denna paragraf bör endast användas i absoluta undantagsfall när fältarbetet överhuvudtaget inte har kunnat genomföras inom en samebys betesområde på grund av snö- och väderförhållanden. Exempel på sådana förhållanden kan vara snöbrist eller skarp skare under inventeringssäsongen som omöjliggör inventeringsarbete.

Till 10 § samt avsnitt om metoder i bilaga 1

Aktiva metoder

Områdesinventering

Områdesinventering bör utföras under en eller två dagar med stabilt väder och bra spårförhållanden. Ambitionen är att *samtliga* föryngringar eller andra förekomster av särskilt intresse lokaliseras och särskiljs genom sammanhängande spårningar på snö inom inventeringsområdet. Områdesinvente-

ringar bör genomföras med erforderligt antal personer, varvid deltagarnas kompetens och inventeringens kostnad beaktas. Det är viktigt att länsstyrelsens kvalitetssäkrare inom fastställd tid hinner att kvalitetssäkra relevanta observationer.

Riktade fältinsatser m.m.

Järv

Föryngring av järv kan fastställas från det att ungarna föds i lyan vid månadsskiftet februari-mars till dess de lämnar lyan tillsammans med honan i slutet av april eller i maj, samt under den närmaste tiden därefter. Under denna tid bör tidigare kända föryngringslokaler och potentiella föryngringsområden besökas. Så länge föryngring inte är säkert fastställd bör ytterligare besök göras. Om en lya hittas sent på säsongen och tre besök under en tremånadersperiod inte kan utföras, så bör det beaktas vid länsstyrelsens samlade bedömning av föryngringen.

I de fall där föryngring inte har kunnat fastställas under snösäsongen, men där misstanke om föryngring föreligger, bör efterkontroll göras på lyeplatsen. Efterkontroll bör utföras när det fortfarande finns rester av snö kvar på platsen så att särskilt gångsystemet kan kontrolleras innan ny växtlighet döljer eventuella spårtecken.

Lodjur

Alla spårlopör bör följas så långt att det går att avgöra om löpan härrör från ett ensamt djur eller från flera djur i sällskap. Sammanhängande spårning - spårstämpel för spårstämpel - i minst 3 km, helst på skidor/till fots, bör eftersträvas. Betydelsen av långa spårningar är viktig även för att familjegrupper inte skall förbises.

Till 11 §

Kvalitetssäkringen kan utföras av länsstyrelsens personal eller av person som utsetts av länsstyrelsen. Beträffande kungsörn får länsstyrelsen ge personer i kungsörngrupperna i uppdrag att kvalitetssäkra sådana observationer.

Kvalitetssäkringen bör så långt som möjligt göras gemensamt av länsstyrelsens kvalitetssäkrare och samebyns inventeringssamordnare.

Person som utför kvalitetssäkring bör dokumentera vad han eller hon själv ser vid kvalitetssäkringstillfället. Iakttagelser som gjorts tidigare av andra personer eller egna tolkningar bör tydligt framgå av dokumentationen. Det gäller särskilt om det föreligger delade meningar om observationen.

Observationer som rapporterats till samebyn av samebymedlemmar eller andra personer bör först bedömas av samebyns inventeringssamordnare, om aktuell observation kan berättiga till ytterligare ersättning till samebyn.

Innan länsstyrelsens kvalitetssäkrare kallas för att verifiera en sådan observation bör samebyns inventeringssamordnare vara övertygad om att observationen är riktig. Det gäller särskilt om observationen gjorts på tider eller på platser där verifieringen föranleder särskilt kostsamma transporter.

Observation som kvalitetssäkrats av samebyns inventeringssamordnare, men inte kunnat kvalitetssäkras av länsstyrelsens personal, får enligt 9 § andra stycket viltskadeförordningen (2001:724) berättiga till ersättning för

förekomst eller föryngring endast om det finns särskilda skäl och förekomsten kan anses styrkt. Följande krav bör ställas på sådana observationer:

- det är styrkt att länsstyrelsens personal omgående kontaktats för kvalitetssäkring i fält,
- observationen är kvalitetssäkrad av samebyns inventeringsamordnare som genomgått utbildning i Viltskadecenters regi med godkänt resultat,
- kvalitetssäkringen är fullständigt dokumenterad med hjälp av ifyllda blanketter, foto av spårlopor etc. och observationen med dokumentation är registrerad i Rovdjursforum.

Till 12 § samt avsnitt om kriterier i bilaga 1

Spillningsprover

Spillning bör insamlas från samtliga järvhonor som bedöms ha ungar och så långt möjligt från de lodjursfamiljer och de vargar som uppträder i renskötselområdet. Även spillning från dominanta handjur bör insamlas.

Bedömning av vargar

Antal stationära vargar bör inkludera alla vargar i föryngringar, familjegrupper, revirmarkerande par och övriga stationära individer.

Till 13 §

Det är viktigt att uppgifter om lyor och boplatser av aktuella rovdjur behandlas med försiktighet under hela inventeringsarbetet från planläggning till resultatredovisning och inte bara under själva fältarbetet. Dokumentation på blanketter och kartor samt i Rovdjursforum bör hanteras varsamt och inte bli åtkomlig för obehöriga.

Till 14 §

Dokumentation av observationer i Norge och Finland

Naturvårdsverket och berörd länsstyrelse bör verka för att personer som arbetar på myndigheter i grannländerna dokumenterar observationer enligt de kriterier som finns i föreskrifterna. I Norge utförs fältarbete av Statens naturoppsyn och Statsskog/Fjelltjensten och i Finland främst av Metsähallitus. I Rovdjursforum bör även uppgifter från dessa kunna registreras.

Björnobs

”Björnobs” som görs i Svenska Jägareförbundets regi bör registreras i Rovdjursforum. Detta bör kunna göras av förbundets inventeringsamordnare inom ramen för det allmänna uppdraget. Detsamma gäller annan relevant information om rovdjur som förbundet får kännedom om.

Allmänhetens observationer

Allmänhetens observationer bör så långt möjligt registreras i Rovdjursforum. En skälighetsbedömning görs utifrån observationens betydelse i jämförelse med andra tidigare kända observationer.

Revir

Revir bör av länsstyrelsen ges unika namn eller beteckningar som används kontinuerligt, dvs. även år då föryngring inte förekommer. Använda bon eller lyor/lyehål inom reviret anges med exakt platsangivelse de år de används.

Fotodokumentation

Dokumentation i form av fotografier och videoinspelningar kan vara mycket värdefulla för att styrka en observation. Om dokumentationen inkommer i efterhand från tredje part bör observationsplats, datum och tidsangivelse tydligt framgå av bilderna.

Blanketter

De blanketter som finns tillgängliga på Rovdjursforums förstasida bör användas, såvida inte andra instruktioner ges av länsstyrelsen. Blanketterna är således tillgängliga för alla – dvs. även personer som inte har behörighet till Rovdjursforum - under webbadress: www.naturvardsverket.se/rovdjursforum

Behörighet till Rovdjursforum

Fler intressenter kommer successivt att få behörighet att registrera i Rovdjursforum. Deltagare i inventeringar som inte har behörighet dokumenterar observationer m.m. på blanketter och kartor. Sådana uppgifter bör snarast registreras i Rovdjursforum på sätt som länsstyrelsen bestämmer.

Fällt vilt

Fällt vilt och fallvilt bör i avvaktan på en egen ”modul” i Rovdjursforum registreras där som synobservationer. Där bör fallvilt och djur som fälls vid skydds jakt registreras som observationer kopplade till separata ”inventeringar” i länet.

Till 15 §

Länsstyrelsens redovisning

Av de skriftliga rapporterna till Sametinget bör antalet föryngringar och förekomster fördelade på län och samebyar framgå.

Varg	antal säkra föryngringar och andra förekomster
Björn	antal säkra föryngringar
Järv	antal säkra respektive sannolika föryngringar
Lodjur	antal säkra föryngringar
Kungsörn	antal lyckade häckningar, häckningar med okänt resultat.

Föryngringar som delas mellan samebyar, län eller länder särredovisas liksom alla misslyckade föryngringar eller häckningar.

Motsvarande information bör även kunna utläsas av registrerade observationer, grupperingar m.m. i Rovdjursforum. För varg, järv och kungsörn bör även kontrollerade revir och lyeområden utan aktivitet framgå.

I Rovdjursforum bör även kunna utläsas vilka inventeringsmetoder som använts samt vilka områden som inventerats under olika inventeringar. Så-

väl planerat som inventerat område bör framgå samt vilka som medverkat i inventeringsarbetet.

Viltskadecenters redovisning

På Naturvårdsverkets uppdrag redovisar Viltskadecenter rovdjurens utbredning på sin webbsida. Redovisningen bör vara så detaljerad att det också kan bedömas hur de angivna målen i 2 och 3 §§ uppfyllts. Relevanta trender för rovdjursarterna anges i diagram och i tabeller. Arternas utbredning och inventeringarnas geografiska täckning redovisas på kartor. Eventuell osäkerhet i angivna siffror bör anges. För att jämförbarheten över tiden skall bli större bör antalet föryngringar och förekomster som dokumenterats under investeringsperioden för varg, järv och lodjur redovisas särskilt. Den redovisningen kan skilja sig från den redovisning som utgör underlag för ersättning. Antalet honor som fött ungar kan vara flera. Särskilt i områden där forskningsprojekt är verksamma kan sådan mer detaljerad kunskap vara känd under vissa år.

Föryngringarnas "hemvist"

En föryngring eller annan förekomst bör registreras i det land, län eller sameby där huvuddelen av tillhörande observationer gjorts eller - i fall revier och hemområde är mer känt - där huvuddelen av utbredningen ligger.

Platsangivelser

Med hänsyn till observationernas känslighet utifrån störnings- och sekretesssynpunkt bör de inte redovisas med större noggrannhet på kartor eller på annat sätt än vad som bedöms välbetänt för arten.

Till 16 §

Länsstyrelsen bör omedelbart informeras, eftersom samebyn i många fall ansöker om skyddsjakt samtidigt som andra förebyggande åtgärder övervägs.

Till 18 §

Då ersättning utbetalas till en sameby för tillfällig eller regelbunden förekomst av varg, järv eller lodjur bör observationsperioden inte vara artens reproduktionscykel utan perioden 1 oktober - 30 september oberoende av art.

Till 20 §

Om en föryngring konstateras utanför samebyarnas gemensamma betesområde men inom inventeringsområdet, som det definieras i 9 § första stycket, får reducerad ersättning utgå till en sameby på motsvarande sätt som exempelvis för en järvföryngring, som ligger på en annan samebys betesområde men närmare än 5 km från den förstnämnda samebyns gräns.

Till 22 §

Sametingets årliga redovisning bör också tillhandahållas länsstyrelser och andra berörda. Sametingets möjlighet att registrera i Rovdjursforum beräknas kunna ske först från utgången av 2005.

Dessa allmänna råd träder i kraft den 1 januari 2005, varvid allmänna råd NFS 2002:15 skall upphöra att gälla.

Naturvårdsverket

MATS OLSSON

Robert Franzén
(Viltförvaltningsenheten)

Upphör att gälla 2008-01-01, genom beslut i NFS 2007:10